

Coincidint amb el proper Sant Jordi, l'Editorial Lumen treurà l'àlbum recopilatori 'Tot Mafalda' on la petita saberuda i els seus amics, amb el beneplàcit del seu autor, en Quino, parlaran en català. Una nova ocasió per gaudir d'aquesta colla de trapelles.

La Mafalda també parla català

L'escriptor i semiòleg italià Umberto Eco, en el pròleg al primer àlbum de *Mafalda* aparegut a Itàlia, deia: "La Mafalda no és només un nou personatge d'històries, és potser el personatge dels 70. Si per definir-lo s'ha usat l'adjectiu 'contestatària,' no ha estat pas per uniformar-se a la moda de l'anticonformisme a tot preu. La Mafalda és de veritat una heroïna 'iracunda' que rebutja el món tal com és. La Mafalda en matèria política té idees confuses, no aconsegueix d'entendre què passa al Vietnam, no sap per què existeixen els pobres, no es fia de l'estat i la preocupa la presència dels xinesos. Només hi ha una cosa que sap del cert: que no està conforme." L'escriptor Julio Cortázar anava més lluny encara, quan afirmava: "No té importància allò que jo pensi de la Mafalda, sinó allò que la Mafalda pensi de mi." Evidentment, la Mafalda, amb tot el seu microcosmos, ha de ser alguna cosa més que un dibuix perquè vint-i-set anys després de la seva desaparició continuï tan vigent i reconeguda per les noves generacions que encara se senten identificades, més o menys, amb la seva xerrameca i les seves queixes eternes.

Tot va començar el 17 de juliol de 1932, quan Joaquín Salvador Lavado (Quino) va néixer a la ciutat de Mendoza (Argentina), fill d'uns immigrants andalusos. A l'escola primària el petit Quino comença a sentir les mateixes dificultats del seu personatge Feli-

pe: "M'angoixava tant –diu el seu autor– que els tres primers mesos treia males notes, però després acabava l'any amb notes altes, encara que mai no era el primer, i això sempre em portava raons a casa." L'any 1945 se li mor la mare i, un cop acabada l'escola primària, s'inscriu a l'Escola de Belles Arts de Mendoza. Aquella època el somni de tot dibuixant era d'aparèixer a la revista *Rico Tipo*, dirigida pel di-

aquella publicitat, perquè segurament que me n'avergonyiria". Animat per la publicació d'aquest primer treball se'n va a Buenos Aires i recorre totes les redaccions de diaris i revistes. Però al cap de tres setmanes torna a Mendoza sense haver aconseguit de vendre ni una sola tira còmica. Són els anys del peronisme a l'Argentina, quan als EUA el senador MacCarthy comença una persecució implacable contra el comunisme que imposa un rigorós dogmatisme en qüestions intel·lectuals i artístiques.

La fama de Mafalda era tan gran que Cortázar afirmava: "No té importància allò que jo pensi de Mafalda, sinó el que ella pensi de mi".

buxant Divito, i en Quino no era menys..., però encara havia de trigar a fer valer els seus ninots. Quatre anys més tard també se li moria el pare, i en Quino, cansat de dibuixar àmfores i figures de guix, abandona l'escola per fer-se dibuixant d'històries d'humor. Un any més tard venia la seva primera història: "Recordo que era per a una botiga de sedes que es deia Sedalina, però m'estimo més de no pensar com era

Les primeres vinyetes. L'any 1953 havia de ser el del servei militar, un altre motiu per a sentir-se terriblement angoixat. "Em pensava que mai en sortiria i tenia ganes de matar tothom, però el fet de compartir la vida amb nois d'extracció social diferent em va ser una ruptura molt gran, un enriquiment. Vaig començar a dibuixar coses força diferents". Un any més tard torna a Buenos Aires i aconsegueix que el setmanari *Esto Es* li publiqui una primera pàgina d'humor gràfic, alternant amb un altre dibuixant. A partir d'aquí comença a publicar per a mitjans com *Vea y Lea*, *Usted*, *Che*, *Panorama*, fins a publicar regularment en el seu desitjat *Rico Tipo*, on Divito, el director, l'obliga a posar text als seus dibuixos. Això afavorirà que en Quino comenci a elaborar, un any després, campanyes publicitàries. El 1960 es casa amb Alicia Colombo, i tres anys

més tard apareix *Mundo Quino*, el seu primer llibre d'humor, amb pròleg de Miguel Brascó, el mateix que el presenta a Agens Publicidad, que buscava un dibuixant perquè fes una historieta, "barreja de *Blondie* i *Peanuts*", per publicitar el llançament dels electrodomèstics Mansfield, raó per la qual alguns dels noms dels seus personatges havien de començar amb la lletra M -i d'aquí ve el nom Mafalda-. Agens no acabà fent la campanya, però en Quino es guardà les tires al calaix fins que el director de *Primera Plana* li va demanar una historieta; llavors les va rescatar de l'oblit i així és com començà a publicar-se en aquest setmanari *Mafalda*, el 29 de setembre de 1964. En el panorama internacional hi havia prou temes de discussió, des de l'assassinat de Kennedy fins als cops militars del Brasil i de Bolívia; també va començar la intervenció dels EUA al Vietnam. Així, *Mafalda* apareix de forma quotidiana, ara al diari *El Mundo*, i en acabat al setmanari *Siete Días*.

L'any 1968, *Mafalda* ja passava fronteres i es començava a traduir a l'italià. Mentrestant, en el panorama internacional nous temes faran parlar la petita contestatària, del Maig francès a l'arribada de l'home a la lluna. Dos anys més tard, *Mafalda* arriba per primera vegada a Espanya, de la mà de l'editorial Lumen (la censura del govern franquista obliga els editors a posar una faixa a la coberta que diu "per a adults") i a Portugal. Però el 1973 en Quino, cansat del ritme atrafegat de la publicació diària de la seva tira còmica, s'acomiada formalment de la nena que tanta fama internacional li donava. Va ser el 25 de juny, i els

lectors del *Siete Días* van poder llegir la darrera tira que veia la llum.

L'any 1974, després de la mort de Juan Domingo Perón, la seva dona, i vice-presidenta en exercici, María Estela Martínez, assumeix el poder. S'accentua l'acció de les bandes paramilitars, amb tortures, segrestos, desaparicions i morts, que culmina amb el cop d'estat del general Videla, i comença el període més negre de la història argentina, amb el terror com a mètode de govern. En Quino i la seva dona decideixen, doncs, per precaució, d'anar-se'n, el 1976, a Milà. Sobre això, l'autor va dir: "La Pàtria significa joventut; per això, ser-ne lluny ha fet que el meu humor s'hagi tornat una mica menys viu, però potser una mica més profund". França, Grècia o Alemanya co-

mencen a conèixer les tires de la Mafalda, alhora que en Quino deixa la publicació *Siete Días* per fer la seva pàgina d'humor a la revista dominical del diari *Clarín*. El 1977, la UNICEF li demana que il·lustri amb la Mafalda i tota la colla l'edició internacional de la campanya mundial de la Declaració dels Drets de l'Infant. El 1982 és escollit pels seus col·legues de tot el món "Dibuixant de l'any", i com a tal presideix el jurat del Saló Internacional d'Humorisme de Montréal. Aquí li atorguen el premi Konex de platí.

Un any més tard, els fans encara es fan algunes il·lusions, quan en Quino reprèn els personatges de *Mafalda* per il·lustrar una campanya llançada pels odontòlegs argentins sobre la higiene bucal. Però serà només un retorn fugaç, perquè l'autor s'estima més de centrar-se en les seves pàgines d'humor, i comença una col·laboració amb el cubà Juan Padrón per realitzar curts-metratges basats en els seus acudits, els quals surten amb el nom de *Quinoscopios*. El 1986 la Mafalda torna a ser la protagonista d'una campanya publicitària, aquesta vegada per promoure les primeres eleccions dels consells escolars espanyols; al mateix temps, li publiquen, per primera vegada i única, un llibre d'humor als Estats Units, *The World of Quino*.

Dos anys més tard, la ciutat de Mendoza li concedeix el títol de ciutadà il·lustre i li lliura les claus de la ciutat. La fama de la Mafalda ja era incommensurable, tant que fins i tot a Taiwan se'n publicaven edicions pirata en xinès, que al cap de dos anys (1990) acaben regularitzant-se, i a Buenos Aires li dediquen la Plaza Mafalda, situada al barri de Colegiales.

Amb això arribem als nostres dies, i l'autor, mig any a

l'Argentina, mig any a l'estranger, continua publicant les seves pàgines d'humor, cada vegada amb més parsimònia, sense gens de pressa, tal com a ell sempre li havia agradat de dibuixar. A continuació, us detallam la història dels entranyables personatges de *Mafalda*:

la Susanita se'n sap gaire res, de la seva biografia familiar.

Manolito. De cognom Goreiro, aparegué, més o menys, el mateix any que en Felipe. És força animalot, ambiciós i materialista, però en el fons té un gran cor. De tots els personatges, ell i la Susanita són els únics que realment saben què volen de la vida. Ell, concretament, una enorme cadena de supermercats. Admirador de Rockefeller, les seves passions són tan enceses com els seus odis, que es desboquen en els *hippies*, inclosos els Beatles. Fill d'espanyols, el pare és tan bèstia com el fill, encara que a vegades tingui una espurna entranyable. El seu germà gran és idèntic al Manolito i aparegué en una tira, poc després d'acabat el servei militar.

De la mare, no en sabem gran cosa, només que de tant en tant apareix amenaçant amb la sabatilla.

Susanita. De segon nom Clotilde, i Chirusi de cognom. És la xa-

pobres li fan repugnància, quasi tanta com en Manolito, i detesta les reflexions de la Mafalda. El destí del món, òbviament, li importa un rave. És el viu retrat de sa mare, i a més de tenir avis, té una besàvia de vuitanta-tres anys.

Miguelito. De cognom Pitti, un somiador com en Felipe, encara que una mica més egoista i molt

menys tímid. Té una innocència a prova de bomba i passa el dia reflexionant sobre qüestions sense importància. Detesta tenir l'edat que té i passar desapercebut en el món dels adults. Creu que és el centre del món i no hi ha ningú que li faci pensar el contrari. Té un avi feixista que li conta meravelles de Mussolini. Son pare no apareix gaire, en canvi sa mare només té una preocupació: que el terra del pis sempre sigui ben lluent.

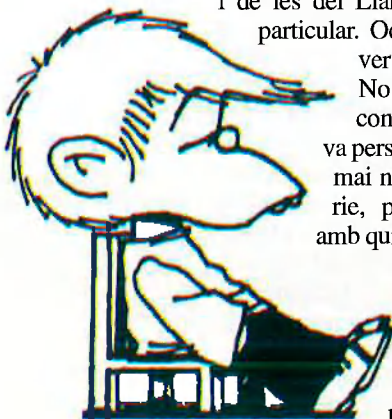
Guille. Va aparèixer més tard, el juny del 1968, i és el representant de l'edat de la innocència, amb tot per descobrir. Mostra una gran tendresa i és l'únic personatge que podem veure créixer, des del bressol fins que no comença a anar a escola. La seva gran passió són les guixades a la paret, el xumet *on the rocks* i la Brigitte Bardot.

Mafalda. Apareix per primer cop el 29 de setembre de 1964 i representa una nena de sis anys, encara que quan es va acabar la tira, el 1973, només en tenia vuit. Els seus comentaris i acudits reflecteixen les inquietuds socials i polítiques dels anys 60. Filla d'una típica família de la classe mitjana argentina, la Mafalda representa l'inconformisme de la humanitat, però encara té fe en la seva generació. Els seus odis més visceralis són per a la injustícia, la guerra, les armes nuclears, el racisme, les absurdes convencions dels adults i, és clar, la sopa. Entre les seves passions hi ha els Beatles, la pau, els drets humans i la democràcia. Viu amb els pares i un germanet, en Guille, i com a mínim deu tenir també una àvia, perquè després d'unes vacances li envia una postal.

Felipe. Un any més tard, apareix aquest nen somiador i tímid, tot i que també força gandul i despistat, i algunes vegades, fins i tot, romàntic; és a dir: el pol oposat de la Mafalda. És un apassionat de les historietes d'aventures en general, i de les del Llanero Solitario en particular. Odia l'escola i haver de fer els deures. No sembla del tot conforme amb la seva personalitat. Son pare mai no apareix a la sèrie, però sí la mare, amb qui té una gran semblança física. De tots els personatges, és el més ignorant. Ni tan sols per la xerraire de

fardera més gran del barri. Egoista fins al límit i busca-raons de vocació. Té el futur perfectament planificat: un magnífic casament, un marit amb bona posició econòmica i molts, molts fillets, i un d'ells que de gran sigui metge i la faci sentir molt orgullosa. Els seus odis, en canvi, són més amplis: els

Libertad. Va ser la darrera aparició de la colla, incorporada el febrer del 1970. És una mena de Mafalda, però de mida portàtil, encara que molt menys tolerant. Decididament d'esquerres, potser per herència genètica. És intel·lectual, crítica i incisiva. La Libertad estima la cultura, les reivindicacions socials i les revolucions. La posa nerviosa la gent complicada; ella assegura, en canvi, que és ben simple. L'apar-

tament on viu és tan petit com ella mateixa, però amb lloc suficient per a una carregada biblioteca i algun pòster de París. Sa mare és bastant jove i treballa de traductora de francès. El pare mai no apareix, però se sap que és socialista. Es van casar quan estudiaven i van acabar la carrera a còpia d'esforços.

Pares de la Mafalda. Encara que no sabem com se diu el pare, d'uns trenta-cinc anys, sí que sabem que la mare es diu Raquel, i que en té uns pocs menys. Representen el matrimoni típic de classe mitjana argentina. Tots dos són passius, limitats i fins i tot lleugerament fracassats. El pare és un oficinista que passa la vida fent comptes per arribar a final de mes. La mare va deixar els estudis per formar una família, cosa que la Mafalda li retreu cada vegada que pot. A ell, li agraden les plantes; ella té el dilema diari de saber què farà per dinar. Però tots dos tenen un parell de debilitats comunes: els fills i el Nervocalm.

Guillem Medina

Premis Literaris de la XI Nit de Sant Jordi

**Premi EL TEMPS
de periodisme
dotat amb 400 EUR
(2.624 FF).**

**30 d'abril de 2000
Capella Sant Domènec
Perpinyà.**

BASES:

- Podran postular a aquest premi exclusivament els reportatges escrits sobre temes referents a Catalunya Nord. L'extensió màxima de les obres presentades no haurà de ser inferior a 3 pàgines ni d'excedir-ne les 5.
- Els reportatges que aspirin a aquest premi hauran de ser inèdits i redactats en llengua catalana.
- Els originals s'hauran de presentar per triplicat amb fulls de mida A4, mecanografiats en una sola cara doble espai.
- Els textos s'hauran de presentar sense cap firma. Les referències que permetin d'identificar l'autor (nom, cognom, adreça i telèfon) hauran d'anar separades però adjuntes a l'obra, dins d'un sobre tancat que farà esment, en la part exterior, únicament al títol de l'obra.
- Les obres hauran d'arribar imperativament abans del 15 d'abril del 2000 a Pere Codonyan (32, carrer Pierre Fernard. 66270 El Soler).
- S'anunciarà l'obra guanyadora durant el sopar anual de la Nit de Sant Jordi, el 30 d'abril del 2000, a Perpinyà. L'article premiat serà publicat al setmanari EL TEMPS.

Informació, tel. 0034 963 535 100